

ПРО ЄВХАРИСТІЙНЕ ЖИТТЯ

«Чиніть це на Його спомин...»

Мудрість середньовічних отців монашества, як відповідь на нинішні умови літургійного життя.

Сьогодні переважна більшість християн є обмеженою у доступі до сакраментального і літургійного життя, але це не означає що вони позбавлені можливості жити євхаристійним життям у його глибинній сутності. Нехай не смутить ця ситуація тих ревних вірних, які залишились у своїх домівках і не мають змоги брати видимої участі у Святій Жертві Тіла і Крові, оскільки можуть і надалі її переживати і звершувати у своєму житті у більш внутрішньому і глибинному вимірі і отримувати плоди спасіння. Наведемо думки деяких середньовічних авторів, які тлумачили сенс літургійного життя монаха у своїй келії, тоді, коли він не міг брати участі у Божественній Літургії, оскільки деякі брати не були пресвітерами і проживали самотньо. Для прикладу сягнемо богословського вчення Вільгельма з Сант-Тьєрі у його знаменитому Золотому листі до цистерців.

Літургія Годин – як продовження Пасхальної жертви і спосіб прославлення Бога.

По перше, наголошується на важливості і жертвовному значенні Літургії Годин, як продовженні Таїнства Євхаристії:

У зв'язку з цим, крім тих годин, про які говорить Пророк: Сім разів на день я тебе прославляю (Псалом 118.164), слід дотримуватися жертвоприношень вранці і ввечері, але перш за все, посеред ночі. Недарма, Пророк виголошує: Ти слухаєш, Господи, ранком мій голос, ранком молитися буду до Тебе та буду чекати, (Псалми 5:3), тому що в цей момент ми ще вільні від турбот; і далі: Нехай стане молитва моя як кадило перед лицем Твоїм, підношення рук моїх, як жертва вечірня! (Псалми 141:2)

Навіть наші нічні години молитви, які змушують нас вставати посеред ночі, щоб хвалити ім'я Господнє, він вплітає у сюжет того самого свідчення, коли говорить: В день недолі моєї шукаю я Господа, до Нього рука моя витягнена вночі й не зомліє, не хоче душа моя бути потішена (Псалми 77:2).

Насправді, бажано, щоб у ці години ми могли поставити себе перед Богом, як вічна-віч, і дивитись на все у світлі його обличчя...

Вільгельм називає ці години жертвоприношенням, так як ці години ранішньої і вечірньої жертви відповідають часу, коли юдеї приносили в храмі жертви. Ця жертва супроводжувалася співом псалмів в момент, коли проливалася кров, що означає життя. Сьогодні Церква не приносить криваві жертви, але співає Ранішню і Вечірню, де ми приносимо самих себе у жертві хвали. Приносимо Богу все наше життя. Ми стаємо обляччям до обличчя і розмовляємо з Богом, як Мойсей на горі. Мойсея Біблія називає «приятель Бога».

Євхаристія – як сопричастя з Христом і спомин про Нього, як про друга.

Вільгельм пише у своєму листі :

Наскільки корисно для слуги Христа принаймні протягом однієї години в день роздумувати над дарами, що впливають зі Страстей та спокути Христа, з великою уважністю, щоб мило насолоджуватися ними у своїй свідомості та вірно наповнювати ними свою пам'ять. Все це, щоб духовно їсти Тіло Господа і пити його Кров на згадку про Того, хто сказав: Чиніть це на мій спомин (Лк. 22:19), залишивши це доступним для кожного, хто вірить у нього.

Всім очевидно, якою безбожністю було б для людини не пам'ятати про так великий доказ божественної милості, так як не допустимо, щоб була знищена пам'ять про друга, який від'їздить, тож неможливо знищити знак, який він залишає на згадку про себе. Причастя Тіла і Крові Христа у сакраментальній теології є фундаментом справляння

Євхаристії. Але сутність цього Таїнства значно глибша видимих знаків. Адже цей спомин покликаний чинити не тільки пресвітер, але й кожен вірний може перебувати у цьому постійному спомині навіть вийшовши з Євхаристійного зібрання.

Святий Бернард з Клерво, щоб продовжити в собі ранішню Євхаристію, старався пам'ятати постійно про Ісуса, Його чини, Його Слова і чинити волю Отця. Адже Ісус Сам сказав, що Його хлібом є чинити волю Отця. Тобто можна входити в Євхаристію – як у спомин всього того, що вчинив Ісус і чому навчав та наповнити свою пам'ять згадуванням цих спасених актів. Тоді Євхаристія стає не тільки зовнішньою реальністю, яку здійснює священник, але ніби інтеріоризується у житті християнина, який носить в пам'яті все те, що заповідав Ісус. Кожному вірному доступно роздумувати над спасеними Тайнами життя Христа, чи то над сценою Втілення, чи дитинства Христа, проповідування Слова чи над Його страшною смертю. Сама ця побожність тривати у роздумах над цими таємницями призвела до появи практики Розарію та Хресної Дороги. Тобто, сама традиція розважань над окремими моментами страждань Христа сама по собі є продовженням тієї самої Літургійної дійсності Святої Меси, адже спасеними для нас є всі дії і всі кроки Ісуса, не тільки сам акт розп'яття і смерті. Хресна дорога є способом пережиття і участі у том самому, що відбувається під час Служби на вівтарі, є її пролонгацією і в якомусь сенсі континуацією.

Святкування Таїнства цього Святого Спомину, у часі та місці доручається лише невеликій кількості чоловіків, висвяченим для цього служіння; але збудити суть Таїнства, практикувати Його у всі часи та в усіх місцях Царства Божого відповідно до традицій, тобто у формі належного благочестя, є доступним для всіх тих, до кого звертаються ці слова: Але ви вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власности Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого (1 Петра 2:9).

Духовно прийняти Святе Причастя не означає зосередитися лише на кілька хвилин і прочитати певні молитви, але збудити в собі суть Євхаристійного Таїнства і жити самим євхаристійним життям у повноті його значення. Тільки так ми можемо уприсутнити Христа, як знаємо, що серцем Євхаристії є Його Присутність.

Сакраментальна теологія займається елементами обряду та літургійними знаками, які необхідні, щоб Таїнство було чинним, але за цими зовнішніми знаками криється власна сутність Таїнства та його життєвий зміст. Той, хто не може брати участі у Літургійному звершенні, може все ж опинитися у самій сутності цієї Жертви. І тоді він стає царським священником через святкування спомину і через різні форми побожності.

Вже давні отці монашества замислювалися, чи достатньо однієї години щоб святкувати Євхаристію і бути поєднаними з Христом? Що тоді відбувається у всі інші години дня? Вся монаша традиція побудована на континуації Божественної Літургії впродовж дня через пам'ять і постійну свідомість присутності Бога. Звідси вся практика роздумування над Словом Божим, уява сцен земного життя Христа і наслідування їх у своєму житті – все це дозволяло продовжувати внутрішнє служіння Євхаристії. Вчинки добра і милосердя у практичний спосіб продовжують в нас той самий акт Євхаристії. Адже сцена омиття ніг, описана Йоаном є заміною опису встановлення Євхаристії. Вона є ніби другим обличчям і способом Євхаристії, але має ту саму сутність. Ісус схиляється до ніг кожного в дарі свого служіння. Тому варто пам'ятати в цей час про спосіб Євхаристії, описаний четвертим євангелистом.

У фільмі «Андрей Рублев» режисера Тарковського, 1966 р. є така фраза: «Сам же знаешь, не получается что-нибудь или устал, намучался и вдруг с чьим-то взглядом в толпе встретился, с человеческим – и словно причастился...»

Не має вчинків святості, які були б здійснені поза Євхаристійним життям. Якщо Таїнство було би обмежене тільки однією годиною справляння Святої Меси, то інші 23 години були б зовсім нещасними і без надії на Сопричастя з Богом. Але так не є. І навіть тоді, коли матеріальний вид Таїнства не може бути отриманий через певні причини, завжди можна споживати повноту його сутності. Тому середньовічні отці навчають нас

шукати істотну дійсність Таїнства більше, ніж справляння його літургійної зовнішньої форми. Жити у Євхаристійному дусі можливо для тих, хто носить в серці прагнення і перебуває у духовному спомині не тільки Жертви Христа, але і всього що Він говорив, як у пам'яті про улюбленого Друга і Нареченого. Життя Євхаристією означає жити волею Бога: прийняти все, що приходить на нас; прийняти у дусі віри, що воно походить від Бога; пожертвувати це Богу з молитвою «хай станеться твоя воля». Все це чинить наше життя цілісним і всеохопним Євхаристійним актом, який ми можемо завжди служити у кімнаті нашого серця.

Келія - це свята земля, святе місце, в якому Господь і слуга часто розмовляють, як між друзями; в якій вірна душа часто поєднується зі Словом Божим, наречена єднається з нареченим, земне єднається з небесним, людське і божественне входять у сопричастя, так як храм є «Святим» Божим, так і келія божого слуги є святою.

Місце, де живе монах чи монахиня, може перетворитися у той самий храм, де як у Старому завіті Мойсей розмовляв з Богом обличчям до обличчя, як між друзями. У храмі знаходиться Святеє Святих, так як у келії перебуває божий слуга. Він знаходиться там як в Санктуарії, де є присутність Святого.

Дійсно божественні чини здійснюються як і в храмі, так і в келії, але навіть частіше в келії. У храмі видимим і образним способом час від часу роздаються святі Таїнства християнського благочестя; але також у келії, як на небі, у тій самій правді, і в тому самому порядку, хоча ще не з тією ж величною чистотою дбайливо святкується сама сутність усіх таїнств нашої віри.

Вільгельм проводить паралель між Храмом і келією, внутрішнім і літургійним життям. Спілкування з Богом має допомогти монаху продовжити те, що відбувається в храмі час від часу. Суть того, що святкується може відживлюватися завжди, у келії відбувається континуація того самого Таїнства, яке інтеріорізується в житті монаха і стає літургією серця.

Так як і монахи, усі вірні можуть служити цей укритий чин літургії. Сама традиція ісихазму, що так близька і поширена на наших православних теренах, так само має на меті підтримувати постійну пам'ять про Бога, а отже продовжувати євхаристійний Спомин. Можемо відкрити в цей незвичний для церковного життя час подвійну реальність Таїнства: видиму і сутнісну. Святість завжди є євхаристійною, коли все життя сутнісно перетворюється у жертву, в прощення та в прощиття серця свідомістю Любові Бога.

Тому в цей час, можливо найсуворішого для християн посту – посту євхаристійного, не втрачаймо згадки про Велику жертву, що відбулася на хресті, а причащаймо один одного уприсутненням Його Любові. Чинімо це на Його спомин!

Текст підготувала с. Марія OSB